

Barátságvonattal Odesszába (3.)

Színházi esték

A Csongrád megyei barátságai hét eseményeinek gazdag sajtóvisszhangja van. Az egymillió-háromszázezer lakosú városnak négy napilapja sokoldalúan méltatja az előző napi rendezvényeket. részletesen beszámol a kiállításokról, interjúkat közöl a delegáció tagjaival. Az odesszai sajtó figyelme arra is kiterjed, hogy éppen ezekben a napokban bemutatásra kerül az odesszai színház egyik legújabb darabja, a *Szobor* című műve. A színház vezetője, Pál Tamás, a megyeszékhelyet, Szegedet, az újságok bőségesen érdeklődő megfigyelője fejezi ki a cikkei alatt Szabó Endre, Varga Edit, Tóth József, Gazdag István, Tandi Lajos, Zseli Béla, Szóráth Gyula, Szabó Róbert nevét. Jóllehet ez a baráti gesztus, és különösen jól Odesszában.

Az, hogy Odessza a Szovjetunió déli részének jelentős művészeti központja, nem tudom. A felsorolásra kerülő nevek iróniát és művészetértelmezést is jelentenek magukban: Puskin, Adam Mickiewicz, H. Isztok Botov és mások. A színház vezetője, Pál Tamás, a megyeszékhelyet, Szegedet, az újságok bőségesen érdeklődő megfigyelője fejezi ki a cikkei alatt Szabó Endre, Varga Edit, Tóth József, Gazdag István, Tandi Lajos, Zseli Béla, Szóráth Gyula, Szabó Róbert nevét. Jóllehet ez a baráti gesztus, és különösen jól Odesszában.

Almélkodva és emlékezve állodgálok az Opera- és balettszínház nézőterén. Nem a ragyogás nyűgöz le (13 kiló aranylemezt használtak fel a színház belső szépítésére), hanem a hasonlóság, amely az odesszai színházat a szegedi színházzal összekapcsolja. Igaz, mindkettő tervezője a neves Fellner és Helmer volt, ám a tervezők az odesszai valóban teljesre komponálták, míg a szegedi esetében megelégedtek annak egy kisebb változatával.

Ezúttal Scedrin Anna Karenina című háromrészes kerül színre. Anna alakítója pedig az a H. Z. Barseva, akiről ma úgy vélekednek, hogy a második legjobb táncos a Szovjetunióban.

Hamar bebizonyosodik, hogy az állítás igaz. Kitűnő baletteladást látunk, amelytől nem idegen a filmszerű montázstechnika sem, és képekben a szurrealistikus térkompozíció is felfedezhető. Világos vonalvezetés, úgyhogy a regény történetét szinte „olvasni” lehet a színpadról. Némelykor még a túlzott akrobatikus elemek is javára válnak a jelenetnek, a felvonás egészének.

Kitűnő Anna Kareninát, egy igen jó Vronszkijt (B. J. Novickij) és egy igen érdekes Karenin-alakítást (B. B. Mihajlovskij) láthatunk. A dinamikus zenekart L. L. Savruk vezényli.

A bemutatkozó színházi est mindenestre emlékeztet marad azok számára, akik végignézték ezt a remek produkciót.

Érthető, ha felfokozott érdeklődéssel vártuk a következő találkozást. Előbb a Traviatát hallgattuk meg Réti Csaba és Gyimesi Kálmán vendégszerelésével, majd az Anyeginben hallgattuk ismét őket, ekkor a zenekart már Pál Tamás dirigálta.

A Traviata meglepetése

Violetta szép hangja és érett játéka. A szerepet V. P. Litvinenko formálta nagy rutinnal és éretten. Ugyanez nem mondható el Tkacsenko alakításáról, akit jól ismer a szegedi Játékok közönsége. Mintha egy kissé hangja is megmozgott volna. Az Anvegin Gyimesi Kálmánnak köszönhetően ezen az estén sikerét. Pál Tamás ugyan mindezt elkövetett, hogy a zenekart méltóképpen szóljon a keze alatt, a zenészek azonban még nem jutottak el arra a magaslatra, amely a siker biztos szintjét jelenti.

A díszletek között is felfedezhető az a kettősség, amely a modern hangvételű jelzészíndzset (Anna Karenina) és a naturalista megoldásokat figyelembe vevő és alkalmazó színpadképekben megnyilvánult.

Elnéztem az odesszai közönséget, az Anna Kareninát többször vastappsal, a két operát mérsékelt tetszésnyilvánítással fogadta. A vendégművészeknek kijáró tapsban azonban nem fukarkodott.

Barsevat még viszontlátnom az odesszai művészklubban. Az egyik szabad esténken közös kultúrmasorra kerül sor. Szerényen és jóleső mosollyal fogadja a gratulációt, hosszan beszél az izgalmas alakításról, amely annyi örömet szerzett neki.

Odessza költőivel kötendő költői kapcsolatok legalább olyan fontosak, mint a külföldi intézmények, üzemek együttműködése. A Majak Könyvkiadó vezetője, Anatolij Gluscsak már járt Szegeden, aminthogy éppen a tavasszal volt vendégünk Vitalij Kologij is, aki a kiadó főszerkesztői tisztét tölti be.

A kiadó most készíti elő az odesszai és szegedi költők közös antológiáját, amely

1980-ban jelenik meg orosz és magyar nyelven. A válogatás szempontjairól, a szerkesztés és a fordítás problematikájáról kérdeztem a könyvkiadó igazgatóját.

— Eppen a mai napon folytattunk megbeszélést a kötet magyar szerkesztőjével, Grezza Ferencel, itt a kiadókban. Úgy tervezzük, hogy mintegy ezer sor szöveget és ezer sor magyar versből állna össze az antológia, amely kétszázötven első közös ténykedésünket jelenti. Hasonló antológiát már kiadtunk másik testvérvárosunkkal karöltve. Ekor Várnai és Odessza költői mutatókat be kölcsönösen az olvasóknak. A válogatás szempontjait a művészi színvonal, a hétköznapi problematika, az internacionalizmus és a közéletiség határozza meg.

Az odesszai költők anyaga már együtt van, és ezt a jövő év január elején eljuttatjuk Szegedre. A szegedi megállapodásunk értelmében márciusban küldik a fordításra kész verseket. Kiadónk történetében először adunk ki magyar költőket, ezért is készültünk nagy örömmel erre a feladatra. Bízom benne, hogy 1980-ban már Szegeden is, Odesszában is olvashatják a verseket.

A Majak Könyvkiadó, amely igen sokféle kiadvánnyal rendelkezik, sorozatokat éppúgy megjelentet, mint teljes világirodalmi szerzők műveit. Újonnan megjelent könyvei órák alatt elfognak a könyvesboltokban, mint ahogy folyóirata, a Horizont legújabb száma is azonnal olvasókra talált. Legnagyobb örömünkre, hiszen ebben jelentek meg először szegedi költők Odesszában.

Polner Zoltán

(Következik: Kiállításokat nézegetve.)

A novemberi Kincskereső

Gazdag versanyaggal jelent meg a Kincskereső novemberi száma. Egy csokorral való válogatást nyújt az olvasóknak a szerkesztőség jugszláv, magyar népi mondókákból. Ezt egészíti ki egy magyar népdal és népműve. A humoros versek sorában olvashatók Horgas Béla, Farkas Árpád, Simkó Tibor, Börcsök Mária, Rónay György és Gergely Ágnes versei. Heine négy szerelmesverse és Juhász Ferenc ősi témájú költeménye teszi teljessé a versanyagot.

A prózák között élre kívánczik Lengyel József Visszafutó című könyvének részlete, melyben a tevékeny részes hitelességével örökíti meg a Kommunizmus Magyarországi Pártja megalkadásának eseményeit. 1945 időszakába vezeti el az olvasókat Enyedy György Tricikli-sztori című írása. Pimpiparé meséje a címe Sarkadi Mária most közölt írásának. A Viadalok, csaták, kalandok rovat mostani írása egy szovjet szerző Szergej Artjuszonko novellája. A veszélyes ór.

A novemberi szám egyik legszebb írása Sütő Endre Virágot megetté a kanyar című novellája. A Kincskereső ezúttal a fiatal olvasókat a Romániában élő kiváló magyar író műhelyébe vezeti el. Sütő üzenete: „A Kincskeresőnek: Legyen a

mi szavaink kincses kamrájának hűségese őrzője.”

A népszerű így él... sorozat hat kötetét ajánlja az olvasó figyelmébe Vörös Mária, Péchy Blanka, a kiváló színművész és nyelvművelő, a Kazinczy-díjak megalapítója tíz tanácsot ad a versés prózamondóknak, az Edes anyanyelvünk rovatban. A szokásokhoz híven most is van több irodalmi rejtély és kislekcion.

A Kincskereső novemberi számának illusztrációt Dorosz Károly készítette.

Kiváló amatőr-együttesek kitüntetése

Az amatőr művészeti együttesek idei pályázatán harmincan nyerték el a Kiváló Együttes kitüntető címet. A pályázaton részt vett száz együttes és művészeti kör közül huszonkettőt első ízben tüntettek ki. Másodszor nyerte el a Kiváló Együttes címet a Dorogi Bányász koncert-, fúvószenekar, a HVDSZ Liszt Ferenc férfikara, Szolnok és Vidéke AFESZ Kodály kórusa, az Ipari Szövetkezetek Erkel Ferenc művészegyüttes vegyes kara, tánckara, kamarakórusa és népi zenekara,

Olyan ez az egész, mint az a bizonyos vicc, amelyik úgy kezdődik, hogy van egy jó ábram és egy rossz...

1. Nagyszerű kezdeményezés, az új igények felismerése volt négy évvel ezelőtt a művészet decentralizálásának gondolata. A művészet tartalmi decentralizálása egészséges folyamat lépéseket követően is megvalósulóban volt, gondoljunk csak például a különböző képzőművészeti műfajok szereplésére a vidéki nagyvárosokban, Miskolcra, Pécsre és Szombathelyre. Az elképzelés szerint a megyei tanácsok új jogköröket kaptak: a helyi kiállítások engedélyezésének és elbírálásának jogát. Úgy tűnt, ezzel megszűnik a túlzott központosítás, az egy fejte győmszól, feldolgozhatatlan mindenség.

Csak hogy ezzel a jogkörrel együtt nem változott meg a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének szervezeti felépítése. Ez a struktúra ugyanis nem követi közgazdasági rendszert. A szövetség déli-magyarországi területi szervezetéhez például két megye (Csongrád és Békés) tartozik. Ráadásul külön csoportja van mindkét megyének, sőt Szegednek és Váradnak is. Ebben a jogkör nélküli, mechanikus és atomizált közegben a megyék partnere, szakmai támasza, művészi háttere csak a területi szervezet lehet. Ez aszinkronhelyzet, mely gyakran szül ellentéteket, a fogaskerek fogai nem mindig találkoznak...

2. Jó dolog, hogy a megyei tanácsok művelődési osztályai — valamivel több, de mindenképpen hasznosabb — adminisztrációval, a helyi erők koncentrációjával, megbecsülésével intézik az egyéni kiállítások és helyi kollektív bemutatók engedélyezését és szűrését.

Az viszont enyhén szövegelgondolkodtató, hogy ebből az egész átszervezésből miért maradtak ki a megyei városok. Míg tisztázatlan például a megyei engedélyezés és szegedi illetékeség az itteni kiállítások ügyében. Tudniillik a megyének van engedélyezési joga, de nincs illetékeségi joga a városban rendezett kiállításokkal kapcsolatban. Ugyanakkor a városi kiállításokért a szegedi városi tanács művelődési osztálya felelős. Nem beszélve arról, hogy a megye összes kiállításainak túlnyomó többségét Szegeden rendezik. A surlódásokat a két osztály munkatársainak jó kapcsolata minimálra csökkentheti ugyan, ez azonban nem lehet megoldás...

3. Hasznos, hogy az itteni szűrésnek nem kell mindig alkalmazkodni a „földről érkező”, ki tudja milyen szempontok által összeválogatott, lektorátus által kiválasztott döntéshozókhoz. A helyi zsűriok a központi zsűrilistán szereplő szövetségi

gi tagok lehetnek (csaknem valamennyien alkotó művészek). Fölkérhető ugyan másutt élő döntőnk, de ez csak bonyolítja a helyzetet, újabb időt, pénzt és fáradságot követel.

A megvalósítás éppen ezért az eddigiekénél is jobban magában rejtje a belterjeség veszélyét. Mindinkább egymás műveinek elbírálására kényszerülnek az itteni szövetségi tagok — a kör hamar bezárul. Mindenképpen gondolni kellene a zsűrik kiszélesítésére, be kellene vonni a vidéken élő művészettörténészeket, esztétákat, kritikusokat, esetleg más műfaj képviselőit, egyetemi tanárokat, s ki kellene harcolni, hogy a tanácsok e témával foglalkozó munkatársai egyenrangú résztvevők lehessenek a döntéseknél. (Ha például a városi tanács egy képviselője állandó tagja lenne a megyei zsűriknek, máris kiküszöbölne a fentebb említett gondot.)

4. Nagyszerű kezdeményezés volt megalakítani a megyei tanács mellett a művészeti tanácsot.

Ez a testület akkor válhat igazán e tájegység művészeti életének, fejlődésének motorjává, a gondoknak és sikereknek egyenes csatornája, ha nemcsak a legprogresszívabb véleményét képviseli, de ismeri a lehetőségeket is, ha az ott elhangzó felelős véleményeket komolyan veszik, javaslatait megvalósítják. Hasznos lenne, ha a művészeti tanácsban képviseltetné magát a szegedi városi tanács, s jó volna elérni, hogy az egyéves kiállítási terv elfogadása után nem kéne minden egyes betervezett kiállítást újra elfogadni, hanem csak az év közben felmerült igényekben döntene. (Rendkívül elszaporodott kiállítások közepette megoldás lenne, ha felülvizsgálják és elismernék, hogy a szövetségi tagság nálunk a legmagasabb szakmai elismerés, s mint ilyen, megadná a lehetőséget ezeknek a városban rendezett kiállításokkal kapcsolatban. Ugyanakkor a városi kiállításokért a szegedi városi tanács művelődési osztálya felelős. Nem beszélve arról, hogy a megye összes kiállításainak túlnyomó többségét Szegeden rendezik. A surlódásokat a két osztály munkatársainak jó kapcsolata minimálra csökkentheti ugyan, ez azonban nem lehet megoldás...

Középiskolák vöröskeresztesei

Már több mint negyvenezren rendelkeznek a Vöröskereszt tagsági könyvvél a középiskolákban. A középiskolák ifjú vöröskeresztesei tavaly kezdtek meg alapszervezetek megalakítását. Az addig működő 800 csoportból több mint 600 választott magának vezetőséget, s állított össze az ideit tanév tartalmaz munkaprogramot.

Ezek arról tanúskodnak, hogy a magasabb „rang” növelte a fiatalok felelősségét.

5. Szerencsés dolog ez a decentralizálás, növeli a helyi felelősséget, bővíti az intézkedések lehetőségét. A bizalom azonban, úgy látszik, mégsem teljes, mert ugyan itt az elbírálás és engedélyezés joga, sőt a helyi zsűri az árákra is javaslatot tehet, de a döntések mégis „fönt” születnek. A decentralizálás mindaddig csak az elméleti síkján valósulhat meg, amíg nem történik meg az anyagi erők felosztása. Amíg a konkretizálás objektív és szubjektív feltételei nincsenek meg, addig a decentralizálásból adódó lehetőségek pusztán a gyakran megsejtő lehetőségek maradnak. Az elmúlt négy évben a decentralizálás nem volt képes betölteni szerepét, nem tudta mederbe terelni a kiállításáradatot.

6. A vizuális kultúra egy-séges egész. Csak üdvözlendő az amatőrmozgalom föllendülése.

E két dolog mégis ellentétesen hat egymásra — az elbírálás ugyanis nem azonos elvek szerint történik. Amikor képzőművészeti mozgalomnak máig nincsenek kidolgozott jogi vonatkozásai, a megyei módszertani központok ugyan megkapták az amatőrmozgalom felügyeletét, de az elbírálás egységeségét még nem sikerült megoldaniuk.

Kultúrpolitikánk, s ezen belül képzőművészeti közéletünk új tendenciái sok áttételen, bonyolult és nehézkes stafétaváltások során érvényesülnek. A vicc csattanója tehát nem hangozhat el, elsősorban azért, mert mindez egyáltalán nem vicc. Mint ahogy a megyei tanács elnökhelyettese mondta, a decentralizálás új útjainak ki-tapozása hosszú, sokéves folyamattal jár. Gyakran buktatókkal és visszahúzó erővel kell megküzdeni. Akik eddig mindent készen kaptak, azoknak most egyre inkább kell figyelniük az önálló tervezésre és felelősségre, ösztönözni kell őket egyeztetniük a központi feladatokat és a helyi kezdeményezéseket, úgy kell alkalmazni az országos elvárásokat, hogy a helyi karakter se vesszen el.

T. L.

Elismerések

A Honvédelmi Minisztérium pénteken, tegnap, a Magyar Néphadereg művelődési házának nyári helyiségében kitüntetői és jutalmazási ünnepséget tartott. A hivatásos katonai pályára irányító munkában elért kiemelkedő eredményeiért számos pedagógust és más szakembert a honvédelmi miniszter a Haza Szolgálatáért Erdemérem arannyal, illetve ezüst fokozattal tüntetett ki. Másodszor jutalomban részesített. Néhány tanintézet kollektívája tárgyjutalmat kapott.

A kitüntetéseket és jutalmakat Kovács Pál vezérőrnagy, miniszterhelyettes nyújtotta át.